

MEĐUNARODNA IZLOŽBA
GRAFIČKOG DIZAJNA I
VIZUALNIH KOMUNIKACIJA

ZGRAFA

15/03-05/04'12

DANAS JE JUČER BILA BUDUĆNOST

Sredinom 70-ih, na koncu modernizacijske sekvence našega društva – tada jugoslavenskog, socijalističkoga i samoupravnog – međunarodna je trienalna izložba grafičkog dizajna i vizualnih komunikacija ZGRAFA pokrenuta kao sredstvo afirmacije dizajna i dizajnerske profesije. Međunarodnim karakterom manifestacije pokušalo se dosege domaćeg dizajna, djelovanje dizajnerica i dizajnera, valorizirati prema aktualnom međunarodnom kontekstu. Izložba se sastoji od dva glavna dijela: revijalnog u kojem se prezentiraju radovi nastali u razdoblju od prošle izložbe i tematskog dijela u kojemu autorice i autori prezentiraju radove koji odgovaraju temi izložbe. Kroz dosadašnjih 10 izložbi u 36 godina ZGRAFA je tematizirao pitanja odnosa grafičkog dizajna i umjetnosti, važnosti obrazovanja (zalažući se za osnivanje studija dizajna), dizajna i novih digitalnih tehnologija, društvene odgovornosti dizajna posebno na području oglašavanja, lokalnog i globalnog itd. Premda se u međuvremenu svijet dizajna na niz načina radikalno promijenio, cilj je ZGRAFA i danas ostao jednak. Većina spomenutih pitanja i danas je aktualna. I na ovoj 11. izložbi koja na neki način označava novi početak, željeli bismo im se iznova vratiti.

U trenutku zamišljanja i pokretanja ZGRAFA, dizajn, bolje rečeno ideologija (industrijskog) dizajna, bila je još uvijek čvrsto povezana s modernističkim projektom, ne samo industrijskom modernizacijom već i projekcijom novog, budućeg: zamišljanjem mogućih, drugačijih svjetova budućnosti. Okrenuti budućnosti, zamišljanju novog svijeta harmonije i blagostanja dizajneri su oblikovali i bitno utjecali na vlastito vrijeme.

Dominantna tendencija danas ulogu dizajna ograničava na stimuliranje potrošnje, podizanje konkurentnosti proizvoda, bez puno pitanja o društvenim uvjetima, realnim društvenim troškovima i posljedicama proizvodnje. Često se spominje popularna odrednica 'održivog dizajna', ali ne bi li svaki dizajn trebao biti 'održiv'? Pokreti orijentirani očuvanju okoliša koji se između ostalog suprotstavljaju suvišnoj ambalaži i planiranom zastarijevanju proizvoda često imaju nostalgični prizvuk, očuvanja nečeg izvornog, prirodnog...

Ta postutopijska okrenutost od vizije i izgradnje budućeg prema pragmatičnoj sadašnjosti i opsesiji prošlim, iznimni interes za stvarnom ili izmišljenom prošlošću vidljiv je u različitim aspektima i nije ograničen samo na područje dizajna.

Od 70-ih godina 20. stoljeća postmodernizam nas je – dijelom i s pravom – težio osloboditi dogmi i zastranjenja visokomodernističke ideologije, internacionalizacije stila i tehnicistički shvaćene ideje progresa. No danas čini nam se da je u svojim pravednim težnjama s prljavom vodom modernizma izbacio i dijete.

Dizajneri i danas često govore o projektu, projektiranju, ali uglavnom je riječ o pragmatičnom rješavanju zahtjeva neke narudžbe. Ne postoji globalni projekt i

MEĐUNARODNA IZLOŽBA
GRAFIČKOG DIZAJNA I
VIZUALNIH KOMUNIKACIJA

ZG RAF 11
15/03-05/04'12

sveobuhvatna teorija modernizacije u uvjetima nove međupovezanosti čitavoga svijeta.

Tehnološki potencijali, komunikacijske mogućnosti, radikalno su se izmijenili. Novi svijet novih (uglavnom digitalnih) 'strojeva' (ne tek novih *gadgets*, već prije svega komunikacijskih sustava i servisa), u kojima vlada druga logika nematerijalne proizvodnje i dijeljenja, pokušava se 'ustrojiti' na načelima staroga društvenog stroja, društvene mašinerije masovne industrijske materijalne proizvodnje, autorskih prava. itd. Danas je već teško prisjetiti se kako smo uopće mogli živjeti i raditi bez kompjutera, mobitela, mp3 playera, prije *Googlea*, *Facebooka*...

Kako je svijet izgledao prije neona, jumbo plakata, city-lightsa, video screenova... Ako u žrvnju sve bržih tržišnih promjena koje maskiraju statičnost društvenog i političkog sustava, ne možemo vizualizirati niti tu nedavnu prošlost, kako možemo i zamišljati neku drugačiju budućnost? Zašto se danas turistički letovi u svemir i odlazak na Mars razmatraju kao realne mogućnosti, dok su smanjenje izdataka za vojsku i uvođenje besplatne zdravstvene zaštite, školovanja ili socijalnog osiguranja potpuno nerealne zamisli čije bi uvođenje označilo trenutni slom postojećeg poretka? Ili, kako je to formulirao Fredric Jameson, kako to da je danas lakše zamisliti 'kraj svijeta', planetarnu ekološku katastrofu, nego promjenu načina proizvodnje?

Dizajn je, dakle, nekad bio na strani utopije, jedno od sredstava kojima su se utopijske zamisli pokušavale približiti ostvarenju. Danas se uglavnom svodi na pragmatična pitanja 'persuazivnih komunikacija', održavanjem lijepog privida potrošačkog društva, slike ljepote dok sve brže jurimo u društvenu, gospodarsku i ekološku katastrofu.

Utopija je po definiciji ne-mjesto. Počinje u glavama. Ima li danas u našim glavama mjesta za utopiju, zamišljanje budućeg, alternative postojećem? Je li moguće ponovo osvojiti neki položaj koji ne bi bio poslovično između 'razumnog doziranja' utopije i pragmatizma unutar dominantne 'racionalnosti' kapitala, a da se ne naruši dominantni poredak kapitalističke akumulacije, već stvori pozicija koja bi ponovo počela postavljati temeljna pitanja, propitivala same pretpostavke, mogućnosti drugačije društvene organizacije?

U tom cilju ZGRAF 11. želio bi iznova tematizirati pitanja o odnosu dizajna i društvene, socijalne i političke modernizacije u postindustrijskom vremenu. Afirmirati ideju dizajna koji je više na strani društvenog razvoja nego pukoga gospodarskog rasta. Koja je uloga dizajnera u javnom posredovanju tih ideja i dizajnerske ruke u njihovom ostvarenju?

Ukoliko dizajn i vizualne komunikacije danas relativno uspješno reklamnim diskursom prenose i konstruiraju fiktivne slike stvarnosti, da li je zamislivo da podjednako uspješno prenose i informacije o drugačijim stvarnostima, da konstruiraju i u javni prostor unesu slike mogućih stvarnosti, društva budućnosti?

Drugim riječima opet bi htjeli postaviti pitanja o karakteru i značenju dizajna kao profesije danas. Kako se u uvjetima duboke strukturne krize globaliziranog postindustrijskog društva oduprijeti redukciji shvaćanja pojma i prakse dizajna?

MEĐUNARODNA IZLOŽBA
GRAFIČKOG DIZAJNA I
VIZUALNIH KOMUNIKACIJA

15/03-05/04'12

GRAFI

Koje su mogućnosti kritičke prakse dizajna danas?
Kakva je tu uloga i potencijal obrazovanja za dizajn i edukacije
putem dizajna?

Za temu izložbe ne nudimo temu formuliranu u jednoj
rečenici ili pitanju, već križaljku pojmova čije različite
kombinacije mogu predstavljati moguće polazne točke
za istraživanje tih pitanja:

DRUŠTVO
MODERNO
ZAJEDNIČKO
BLAGOSTANJE
OTVORENOST
ZA SVE
ODGOVORNOST
SAMOINICIRANI
MOGUĆNOSTI